

n. nigra) uit de struikvegetatie op en trekken een paar wit en bruin gekleurde Indische Zeearenden (*Haliaster indus intermedius*) spiralen tegen den wolkenloozen, diepblauwen hemel.

Een Tapuit zit vroolijk op een paaltje zijn leutig liedje te zingen, een Boschhaan kraait op geringen afstand zijn morgengroet; iets verder weg vischt een kleine zilverreiger langs den rivieroever; een Blauwbuik-ijsvogel (*Halcyon cyanoventris*), die eerst op een takstomp

n. nigra) uit de struikvegetatie op en trekken een paar wit en bruin gekleurde Indische Zeearenden (*Haliaster indus intermedius*) spiralen tegen den wolkenloozen, diepblauwen hemel.

Een Tapuit zit vroolijk op een paaltje zijn leutig liedje te zingen, een Boschhaan kraait op geringen afstand zijn morgengroet; iets verder weg vischt een kleine zilverreiger langs den rivieroever; een Blauwbuik-ijsvogel (*Halcyon cyanoventris*), die eerst op een takstomp

bij de bonte, zwart en geel gekleurde Wielewalen (*Oriolus chinensis maculatus*), die hetzelfde melodieuze wijsje als hun verwanten in Holland ten beste geven; een Snijdervogeltje (*Prinia f. familiaris*) heeft het hier al even druk als zijn kornuiten in Djember; het springt van tak tot twijg met veel staartgewip en hooge geluidjes en heeft het ongelooflijk druk met alles en niets; altijd, waar ik ze ook zie, doen deze vogeltjes me denken aan de Hollandsche winterkoninkjes, even tierig en bewegelijk als zij zijn en altijd even vol van leutigheid.

Na in de hooge, oude waringin, die thans vol met vruchten hangt en daardoor heel wat vogels trekt, nog een Kleine bonte specht (*Dryobates m. moluccensis*) ontdekt te hebben, zetten we onzen tocht per auto langs stoffige en mulle binnenweggetjes in Westelijke richting voort, af en toe begeleid door het schelle gekrijsch van enkele Alexanderparkieten (*Psittacula a. a.*) die in hun groene pakjes en rozeroode vesten pijlsnel door de lucht schieten, na om te zijn door het geronk van den motor. De juiste weg wordt spoedig gevonden en het is half negen, als wij de auto doen stoppen onder een hoogen boom aan den voet van de waarachter het doel van den tocht, de rawa Meleman, het vogelparadijs, de „Texels van Java, ligt, het terrein, waar wij nog voor zoovele verrassingen zullen komen te Djember, O.-Java.

Foto J. C.
Fig. 5. Een blauwbuik-ijsvogel, die op een takstomp op krekeltjes of veenvormen zitten loeren

Dr. H. J. DE F.

DE VOGELWET 1936 EN HAAR TOEPASSING

In zijn instructief artikel in De Levende Natuur over de Conventie van Parijs (Januari 1939) begint Dr. Thijssse met te verklaren, dat wij tegenwoordig een nagenoeg algemeen aanvaardde Vogelwet hebben, zoodanig ingericht, dat er niets aan mankeert.

Voor, laten we zeggen, 80 % kan ik mij aansluiten bij dit gunstige oordeel en eveneens kan ik ook weinig aanleiding zijn, ter wille van een 20 % verschil in waardeering te reageren. Het uitspraak van een zoo gezaghebbend schrijver, ware het niet, dat daarin een voornaam buiten beschouwing is gebleven. Ik bedoel de wijze, waarop de verschillende bepalingen der wet door het ministerie van Economische Zaken (Directie van den Landbouw) worden toegepast.

Immers, de wet en haar toepassing in de praktijk hooren bij elkaar. Wat zou ons ook de meest ideale wet helpen, indien hare uitvoering niet beantwoordt aan redelijke eischen van vogelbescherming? Een factor van belang is hierbij, dat zeer veel in de Vogelwet 1936 aan de Uitvoerende macht ter regeling is overgelaten (Algemeene maatregelen van Bestuur, Ministeriële Beschikkingen), veel meer dan in de wet van 1912 het geval was. Het komt dus slechts aan op de gezindheid en de inzichten van degenen, die met de uitvoering der wet belast zijn.

Nu laat de toepassing van onze Vogelwet mijns inziens wel een en ander te wenschen over. Maar alvorens dit aan te toonen, meen ik toch op enkele leemten in de wet zelve te mogen wijzen, al was het slechts om de 20 % verschil in waardeering te motiveeren, waarvan hiervoor sprake was.

Een teleurstelling bracht b v. allereerst artikel 7, waarin wel het verkoopen, afleveren, vervoeren, in- en uitvoeren van beschermde vogels wordt verboden, maar niet *het koopen* en *het houden* van zulke vogels. Hierdoor blijft de politie machteloos tegenover vele overtredingen: de knoeiers weten zich veilig, zoodra zij de onrechtmatig verkregen buit thuis hebben. De klandestiene vangst wordt aldus bevorderd en zeldzame vogels als goudvinken en appelvinken treft ge wel dikwijls aan in de voliëres der liefhebbers, maar weinig meer in onze vaderlandsche bosschen.

In artikel 1 werd reeds de principiële fout gehandhaafd (conform de wet 1912), dat een groep weidevogels, in strijd met den geest der Parijsche Conventie, tot de niet beschermde wordt gerekend. Grutto's, tureluurs, scholeksters, wulpen en kempshaantjes werden nl. in 1925 tot „waterwild” gedegradeerd ten behoeve van de liefhebbers van eieren zoeken, hoewel de „bonte eieren” dezer vogels geen handelswaarde hebben.

Artikel 11 heeft de mogelijkheid tot vangst van zangvogels voor de kooi bestendigd, ofschoon minister Deckers zich in de Memorie van Antwoord beriep op „een gelukkige wijziging in de „opvattingen der bevolking, welke zich in de laatste 25 jaren heeft voltrokken. Wanbegrip en „onverschilligheid hebben bij zeer velen plaatsgemaakt voor inzicht in het nut, hetwelk de „onderscheidene vogelsoorten opleveren, en voor liefde tot de levende natuur”.

De minister verklaarde nochtans, dat hij afstemming van het kwestieuze art. 11 ernstig moest ontraden. Met het bekende gevolg, dat het principe der kooivogelvangst opnieuw in de Nederlandsche Vogelwet werd opgenomen (42 stemmen voor, 29 tegen).

Uit een en ander bleek intusschen wel, dat er in de Tweede Kamer een stevige meerderheid vóór afgeheele afschaffing der kooivogelvangst zal zijn, zoodra slechts een minister den moed vindt, haar voor te stellen, of ook maar nalaat, een zoodanige pressie op de bevriende groepen te oefenen als minister Deckers destijds gewenscht achtte.

Ten slotte, om niet al te uitvoerig te worden, nog een enkel punt over de wet zelve. Een gevaarlijke strekking heeft m.i. het tweede lid van artikel 22. Het eerste luidt: Vergunning kan worden verleend tot het gebruik maken van vuurwapenen bij het dooden van beschermde vogels en vogels, bedoeld in art. 2. Daarop volgt: 2. Bezitters van jachtakten worden geacht deze vergunning te hebben verkregen.

Dat is voor de heeren jagers wel erg gemakkelijk, maar wie houdt niet zijn hart vast, wanneer hij denkt aan de 12 à 14 duizend jachtaktehouders in ons land, aan wie geen enkele eisch wordt gesteld in zake kennis van in het wild levende vogels en andere dieren? Het ziet er aldus voor onze roofvogels en uilen wel heel bedenkelijk uit en te vreezen is bovendien een noodlottige uitbreiding van het aantal „vergissingen”, zooals er enkele jaren geleden een onder den rook van Amsterdam werd begaan, toen een „jager” een lepelaar schoot, dien hij zoogenaamd voor een aalscholver had aangezien. Gezwegen nog van dit feit, dat blijkens het weekblad „De Nederlandsche Jager” heel wat aktehouders bij determinatie stroopers blijken te zijn in plaats van jagers.

Genoeg om over de wettelijke regeling van onze vogelbescherming niet bepaald enthousiast te zijn. Daarvoor laat zij nog *te veel* te wenschen over.

En nu de uitvoering van de wet. Daarover ben ik, ondanks eenige niet onbelangrijke technische verbeteringen, heel wat minder te spreken dan over de wet zelf.

Zoodra het wetsontwerp was ingediend, hebben wij kunnen constateeren, dat nòch de vele klachten in binnen- en buitenland over vermindering van den vogelstand, nòch de zooveel ongunstiger geworden levensvoorwaarden dezer dieren den minister hebben kunnen bewegen tot het doen van werkelijk ingrijpende voorstellen tot beperking van vogel-exploitatie. Wel verklaarde Z.E. in de Memorie van Antwoord (blz. 9), „dat het belang bij het behoud van den vogelstand primair is”, maar dit is slechts de schoone theorie, welke onmiddellijk aan den kant wordt gezet, zoodra vogelvangers, eierenzoekers, jagers of houders van kooivogels zich bij het Departement aandienen. Hunne belangen, werkelijke of vermeende, worden in de praktijk tot het uiterste gehandhaafd en verdedigd, ook dan, wanneer van economische noodzaak geen sprake meer is. Dit hoop ik met eenige voorbeelden aan te toonen.

In de eerste plaats de kooivogelvangst. Onder de wet van 1912 was, mede dank zij de prachtige medewerking der besturen van alle provincies, het aantal vergunningen voor vangst en handel geleidelijk teruggelopen van 4 à 5 honderd in de jaren 1920-24 tot nog maar 166 in 1934. In de nieuwe wet hield het ministerie echter de bevoegdheid tot het uitreiken van vergunningen aan zich, met als resultaat: 250 vergunningen in 1937, 269 in 1938. De uitbreiding kwam vrijwel uitsluitend den vogelaars in Limburg en Noordbrabant ten goede.

De uitnemende maatregelen, onder het bewind van minister Verschuur (1933) in een Koninklijk Besluit neergelegd, waarbij de vangtijd werd beperkt tot de tweede helft van October, terwijl de maten der netten van 10×2 M. teruggebracht werden tot 5×1 M., werden in 1937 per eerste gelegenheid overboord geworpen. Het betreffende Besluit maakte een vangtijd van twee maanden mogelijk — behoudens bevoegdheid van den minister tot verkorting —, terwijl wederom netten van 10×2 M. werden toegestaan. Deze laatste . . . vrijmoedigheid van het Departement was (N.B.!) in strijd met het derde lid van art. 23 der Wet, dat het gebruik van vallen, lijnstokken, netten en alle andere middelen tot het in massa vangen van vogels verbiedt, conform de Parijsche Conventie. Hierover zijn reeds twee rechterlijke uitspraken gevallen; die van den Hoogen Raad wordt dezer dagen verwacht.¹⁾

De deels goedkoopere vergunningen en de belangrijke faciliteiten voor vogelvangers, vergeleken bij de regeling onder de wet 1912, laat ik maar rusten. Doch ik herinner er aan, hoe wij allen ons verheugd hebben over een verbod van invoer en uitvoer van beschermde vogels in artikel 7 der wet. Wij hebben ons echter te vroeg verblijd. Met behulp van een uiterst gewrongen interpretatie van artikel 21 der wet (belangen van vogelstand, onderwijs of wetenschap) heeft de Directie van den Landbouw kans gezien, een geregelden in- en uitvoer van „kooivogels” te organiseren, gedekt door . . . ministeriële vergunningen. Zulke vergunningen werden, blijkens de Staatscourant, uitgereikt aan 8 handelaren in Noord-Brabant en 3 in Limburg. En zie hier eenige cijfers, ontleend aan het antwoord van minister Steenberghe op vragen, dienaangaande gesteld door het Kamerlid Mevr. Mr. Bakker-Nort.

In het najaar van 1937 werden in ons land *gevangen*: 17277 zangvogels, *ingevoerd* 7550 en *uitgevoerd* 4216. Maar in 1938 was er reeds, naast een *vangst* van 22.083 zangvogels, een *invoer* van 38.866 stuks (14213 vinken, 911 groenlingen, 6203 kneuen, 694 geelgorzen, 1948 sijsjes en 14.897 putters), terwijl de *uitvoer* steeg tot 10.591 stuks (2721 vinken, 222 groenlingen, 1118 kneuen, 171 geelgorzen, 640 sijsjes en 5719 putters).

Als motief voor deze fraaie methode wordt opgegeven . . . het belang van den vogelstand hier te lande. Want, zoo lezen we in het boek van Buve en Drijver, Invoer van kooivogels zal

1) Het arrest van den Hoogen Raad is inmiddels (12 April) gevallen, tot veler teleurstelling in zoodanigen zin, dat het hek opnieuw van den dam is wat het gebruik van slagnetten ter grootte van 10 bij 2 Meter betreft. Deze uitspraak is vierkant in strijd met de bedoeling der voorstellers in de Tweede Kamer.

immers de vangst hier te lande doen afnemen en uitvoer heeft eenzelfde effect, mits men maar zorgt, dat de invoer den uitvoer aanzienlijk overtreft.

Ik zal er verder maar niets van zeggen, voorloopig.

Deze gang van zaken werpt meteen reeds een eigenaardig licht op de waarde der commissie van bijstand, ingesteld krachtens art. 4 der wet, zoodat men zich afvraagt: Wat beteekent die commissie eigenlijk voor de vogelbescherming? Is zij niet een wassen neus? Hierover kunnen we het in elk geval eens zijn, dat een adviescommissie van bijkans een dozijn leden, waaronder belanghebbenden bij zaadhandel, houders van kooivogels en jacht, een paskwil is. Bovendien heeft het ambtelijke element een overwegenden invloed.

Ik moet hier even een persoonlijke noot inlasschen, ten behoeve van lezers, die uit onbekendheid met de feiten zouden kunnen meenen, dat hier sprake is van „zure druiven”. Schrijver dezes heeft zich nl. in den zomer van 1937, krachtens eenstemmig besluit van het Comité Covavo, uit de (voorloopige) Commissie van Bijstand teruggetrokken, zoodra bleek, in welken geest het ministerie voornemens was de wet toe te passen.

De geringe beteekenis dezer Commissie blijkt o.a. ook uit de regeling omtrent de facultatief beschermde vogels, welke mijns inziens in menig opzicht onbevredigend is. Blauwe reiger en aalscholver worden over één kam geschoren en genieten in geheel Nederland slechts bescherming van 1 April tot 1 Juli. Vooral voor onze sierlijke, voor de visscherij zeer zeker weinig schadelijke, reigers komt mij dit hoogst ongewenscht voor, waarbij ik herinner aan het belangwekkende rapport der Nederl. Heidemij. van ruim een kwart eeuw geleden.

Spreeuwen zullen in dit en het volgende jaar in geheel Nederland van alle bescherming verstoken zijn tusschen 1 Juni en 1 November, dus ook in weidestrecken, in het polderland en in bosschen. Erger kan het al haast niet. Bovendien, wat bereikt men daarmee voor het kersenland?

Dat de in ons land nergens talrijk voorkomende sperwer in Overijssel, Gelderland, Utrecht, Noordbrabant en Limburg geen bescherming geniet en in de overige provincies slechts gedurende de broedperiode van 15 April tot 15 Juli, acht ik vooral een ernstig gevaar voor onze torenvalkjes, ook in verband met wat ik hiervoor heb opgemerkt over het tweede lid van art. 22. Het is in vele streken nog precies als tijdens mijn jongensjaren in Friesland: het jachttoezicht weet geen onderscheid te maken tusschen torenvalk en sperwer, buizerd en havik, of doet tenminste alsof. Met het gevolg, dat al die ongelukkige kromsnavelen ten doode toe vervolgd en uitgerooid worden, buizerden, torenvalken en uilen, de beste vrienden van den landbouw, niet uitgezonderd. Het lijkt mij nog altijd gewenscht, dat de overheid rekening houdt met onkunde, bijgeloof en kwaadwilligheid en liever den sperwer mede in de algemeene bescherming betreft (behoudens, waar noodig, incidenteel ingrijpen door bevoegden) dan het risico te loopen, dat torenvalken worden geschoten, omdat ze „bij vergissing” voor sperwers werden aangezien.

Zoo is er nog veel meer, o.a. de exploitatie der weidevogels, de vangst van goudplevieren en andere „jachtvogels”, die ten onrechte de bescherming eener goede Vogelwet moeten missen. Bekend is trouwens, dat ons land inzake de jacht op zoogenaamd „waterwild” in internationale kringen geen al te besten naam heeft.

Eerst wanneer de exploitatie van vogels in ons land wordt teruggebracht tot economisch te verantwoorden verhoudingen en wat meer rekening wordt gehouden met redelijke eischen van natuurbehoud, mag de vraag gesteld worden, of wij in zake vogelbescherming werkelijk in de voorste gelederen staan.

Maar ook dan nog zijn we een heel eind verwijderd van het ideaal, dat ook vogels, evenals andere dieren, in de eerste plaats zullen worden ontzien en beschermd om hun zelfs wil, omdat wij aan deze medeschepselen het recht willen zien toegekend op hun eigen leven, zooals de Schepping het wilde.

Den Haag, Maart '39.

W. TOLSMA.